

В Якутии широко отмечают пятую годовщину со Дня вхождения Крыма в состав Российской Федерации

18 марта страна отмечает пятую годовщину со Дня вхождения Крыма в состав Российской Федерации. Ровно пять лет назад, 18 марта 2014 года, в Георгиевском дворце Кремля Президент России Владимир Путин подписал Межгосударственный договор о принятии Крыма и Севастополя в состав Российской Федерации – в состав нашей страны вошли два новых субъекта – Республика Крым и город федерального значения Севастополь.

В честь знаменательной даты в Якутии уже проводятся культурные мероприятия во всех районах республики. В выходные дни на площади Орджоникидзе прошли народные гуляния и концерт. С номерами перед горожанам выступили ансамбли «Синегорье», «Субботея», «Алгыс», танцевальные коллективы «Забавушка», «Эстетика» и многие другие. В рамках праздничной программы на площади Ленина в воскресенье хоккейный клуб «Полярные волки» на новом катке сыграл товарищеский детский матч. «Полярные волки» разделились на «белых» и «черных». Со счётом 4:1 победила команда «белых волков».

10 часов утра на площади Победы пройдет

торжественная церемония возложения цветов к мемориальной плите города-героя Севастополь. С 12 часов жителей и гостей республики приглашают на площадь Дружбы, где начнется праздничное мероприятие и концерт с участием известных артистов.

Исторический парк «Россия – моя история» подготовил для посетителей интересную программу. 18 марта стартует медиавыставка «Небо Крыма», где в мультимедийном формате можно будет увидеть один из самых известных в мире исторических регионов России. Также ждет познавательная встреча с Андреем И., автором фотопроекта «Севастопольский шторм». А самой ожидаемой частью станет тематическая экскурсия «История Крыма», которая продлится до 21 марта. Вход свободный для всех желающих.

В честь годовщины исторического события стартует фотоконкурс «Якутия в Крыму» среди пользователей социальной сети Instagram.

Праздничные мероприятия проводятся и в улусах республики. Так, в Жатае проводятся флэш-моб, посвященный Дню воссоединения Крыма с Россией и соревнования по волейболу и баскетболу среди учащихся 9-10 классов.

В Жиганском национальном эвенкийском районе и Олекминском районах состоятся праздничные концерты, посвященные юбилейной дате.

В Мегино-Кангаласском улусе запланированы проведение театрализованного представления «Тебе, Россия, посвящаем» и флэш-моба «Крым вернулся в Россию! Крым вернулся домой!».

Пресс-служба Главы Республики Саха (Якутия) и Правительства Республики Саха (Якутия).

Улууска — бу күннэргэ

Саҥа дьизэбэ киирдилэр

Кулун тутар 14 күнүгэр Добордоһуу алааһыгар саҥа түөлбэ, аныгы олох ирдэбиллэргэ эппиэттиир тоһору хааччылыылаах чааһынай дьизлэр үөрүүлээх аһыллыылара буолла. Дьизлэри Чурапчы нэһилиэгин дьаһалтата, «Восток» уонна «Хатан» тэрилтэлэр иилээн-сабаллаан тутан, бис саҥа тутуу дьэндэйдэ.

Үөрүүлээх дьаһалга Надежда Заболоцкая саҥа түөлбөнү, дьизлэри арчылаата, олохтоохтору алгыстаата. Бу күн СӨ ыччат дьыалатыгар уонна социальнай коммуникацияга министиэрс Степан Саргыдаев, СӨ «Үтүө дьыала» хамсааһынын салайааччыта Алексей Петров, улуус баһылыга Андрей Ноговицын, нэһилиэк баһылыгын эбэһинэһин тоһороочу Алексей Егоров, нэһилиэк дьокутаата, «Хатан» ХЭТ дириэктэрэ Владимир Сивцев, «Восток» ХЭТ генеральнай дириэктэрэ Иннокентий Пермяков, «Чаран» ТОО салайааччыта Иннокентий Архипов уонна түөлбэ олохтоохтору кыттыыны ыллылар.

Степан Анатольевич: «Бары өттүттэн тупсабай, бары усулуобуйата барыта баар, үчүгэй, кыраһыабай дьизлэри тутуохха диэммит, Добордоһуу алааһыгар саҥа дьизлэри тутарга быһаарыммыпыт. Манна 70 ыал опоро кириэбэ», – диэн кириин тылы сабаллаата. Чурапчы нэһилиэгин устуоруйатыгар киирэр бэлэ күнүгэ бырайыак олоххо кииритигэр үлэлээбит тэрилтэлэргэ, дьонго, туттааччыларга махтал тыллар этилиннилэр, олохтоохтору эбэрдэлэттилэр. Бу Добордоһуу алааһа улахан устуоруйалаах алаас буоларын, манна урут ыһахтар, ыспартакыйаадалар, бэстибээллэр ытыллалларын сырдаттылар. Дьон-сэргэ санаата тохтообут, үчүгэй, сырдык, инники санаалары түстээбит, арчылааммыт, алгыстаммыт сир, дьиннээх Добордоһуу алааһа буолан, олохсуйар ыалларга үтүөнү аҕалыабыз диэн бэлэстэттилэр.

Саҥа дьиз олохтоохторун ааттарыттан эдэр үлэһит Иннокентий Поисеев махтал тылын эттэ. Итиннэ үөрүүлээх быһыыга-майгыга кыһыл лиэнтэни быстылар.

Марфа ПЕТРОВА.

Ыччат десанын үлэтэ күүһүрэр, салгыы ыытыллар

Кулун тутар 14 күнүгэр улуус дьаһалтатын ыччаты кытары үлэбэ исписэлиһэ Иван Пономарев салайааччылаах улуус баһылыгын анынан үлэлиир ыччат координационной Сэбизтэ уонна улуус дьиз кэргэннэ уонна ыччат социальнай-психологическай өйөбүл киинин психолога Туйаара Филиппова кыттылаах Алабар нэһилиэгэр ыччат десана тахсан үлэлээтэ.

Алабар нэһилиэгин баһылыга Ньургун Попов уонна нэһилиэк дьокутааттарын уопсай быһаарылырын, 2019 сыл Ыччат сылынан биллэриллибитэ турар. Ол чэрчитинэн, нэһилиэк ыччата бу сылга туох үлэ барыахтаабын, салгыы ыытыахтаах дьаһалларын сөлкө аттаран үлэлииргэр кыабы биэрэн, бэйэлэрин көрүүлэрин, санааларын олоххо киллэрэн

үлэлэтэргэлэригэр анаан воркшоп халыыбынан бырайыактары көмүскээһин буолла. Ити иннинэ психолог Туйаара Юрьевна бэйэ-бэйэни кытары билсэргэ уонна уопсай тылы буларга туһаайыллыбыт тренини олус интэриэһинэйдик тэрийдэ. Бэйэ дьыалатын тэринэн, урбаанныт үлэтин уопсай өйдөбүллэрин туһунан улууспут биир эдэр, тахсан эрэр урбаанныта Дмитрий Захаров кэпсээтэ, туһааннаах сүбэлэри биэрдэ. Мантан салгыы уопастыбаннай үлэ, чуолаан граннарга хайдах кыттыахха сөбүн туһунан улуустаабы баһыла хирург бырааһа, "Харыскал" эдэр быраастар уопастыбаннай түмсүүлэрин бэрэссэдээтэлэ Андрей Захаров сырдатта. Ыччааха үлэни оонньуу быһыытынан тэрийии, былааннааһын үлэлэрин туһунан "Айылгы" культуура киинин уус-уран салайааччыта, координационной Сэбизтэ чилиэнэ Сахая Хомподоева сиилини кэпсээтэ уонна түмүккэ улуус кылаабынай архитектора Татьяна Игнатьева нэһилиэк тупсабай көстүүлээх буоларыгар туох оноһуллуон сөбүн, үп-ас тыырыллыытын, ыччаттан туох ирдэнэрин сүбэ быһыытынан быһаарда.

Нэһилиэк ыччата сүрдээх көхтөөх буолан биэрдэ, түөрт хамаандабы арахсан, анал бэриллибит тизмэлэргэ олобуран, быйылгы 2019 сылга бэйэлэрин нэһилиэктэригэр чахчы олоххо киирэн сөптөөх бырайыактарын 30 мүнүүтэ иһигэр нэһилиэк баһылыга Ньургун Попов иннигэр көмүскээтилэр. Ньургун Петрович мань барытын болломтоһоохтук истэн улаханлык биһирээтэ, түөрт бырайыак барыта тусларыгар уонна ыччат күүһүн, сыратын ууран үлэлэхэр түгэнигэр өйүүрүн туһунан иһитиннэрдэ. Онон алар күннээх Алабар нэһилиэгин ыччатын лидерэ Калерия Борисовабы уонна нэһилиэк көхтөөх ыччата быйылгы сылга үлэлэрин былаанын торумнаан, ыйыллыбыт болдьохторугар бырайыактарын олоххо киллэрэллэригэр ситиһиилэри баҕарыабын.

Ыччат десана мантан салгыы улууспут атын да нэһилиэктэригэр тахсан үлэлэхэр баҕалаах.

Семен ЖЕНДРИНСКЭЙ.

Бэлэ түгэн

“Якутянин года” лауреата буолла

Ааспыт надиэлбэ Дьокуускай куоракка “Якутянин года-2018” бириэмийэ кыйыылаахтарын биллэрдилэр. Тэрийэр кэммиттэ 80 сайаалка кирибиттэн, уопсайа 23 уопастыбаннай үлээн дьарыктанар дьону талан, олунуу 20 күнүттэн кулун тутар 5 күнүгэр дизри интэриниэт ситимин нөүө куластааһынын, ону таңа тэрийэр хамыһыа бэйэтин кулаһынан эмиз быһаардылар.

Манна биһиги улууспуттан, киинэммит бибилиэтиэкэ ситимин бибилиэтиэкэ, “Движение без барьеров” тэриллии бэрэссэдээтэлин солбуйааччы **Ньургуйаана Попова** бириэмийэ лауреата буолары ситистэ. Ньургуйаана бэйэтэ оскуолаларынан, тэрилтэлэринэн сылдьан, доруобуйаларынан хааччахтаах дьону сөпкө өйдүүлэргэр, хайдах сөпкө ылынахтаахтарын туһунан сэминээрдэри ыттар. Итини таһынан Ньургуйаана ааспыт сылга Дьокуускайга доруобуйаларынан хааччахтаах кыргыттар ортолоругар “Красота без барьеров” диз куонкуруһу тэрийэн турар.

Онон Ньургуйаана Мирославовнаны өссө төгүл эбэрдэлиэбин, тус олоһор, үлэтигэр-хамнаһыгар дьолу-соргуну баҕарыабын.

Семен ЖЕНДРИНСКИЙ.

2019 – Чурапчы нэһилиэгэр Гражданский көбүлээһин сыла

ӨБҮГЭ СЭДЭХ МАЛЛАРЫН КЭЛЭН КӨРҮН

устуоруйатын билиһиннэрдилэр. Түөлбэ устуоруйатын 1638 сылтан саҕалаан Наталья Захарова кэпсээтэ, истиэндэнэн матырыйаалга устуоруйа хронологиянан, сэдэх хаартыскаларынан көһүннэ. 19-с үйэ бүтүүтүгүн 50-нүс сыллардаагы мал-сал тардылынна. Хас да урукку истэнэр массыына туруоруллубут. Олортон сэдэхтэрэ 30-ус сыллардаагы күн бүгүн үлэтиир кыахтаах атабынан истэнэр массыына буолла. Ордук сэнгээрини бэйэ киинэ устан үйэтитиллибит Ефим Прокопьев дьиз кэргэни 60-нүс сыллардаагы олоһун көрүүнэн, Клавдия Ефимовна Прокопьева кэпсээнинэн “Киин” ТОС быыстапкага түмүктэннэ.

Кулун тутар 6-13 күнүгэр “Молодежнай” ТОС саҕаага. Бу сана тэриллэбит ТОС. Салайааччы Снежана Титова быыстапкага эдэрдэр бары күүстэрин, өйдөрүн-санааларын түмэн, элбэх сэдэх маллаах быыстапканы тэрийбиттэр. Сана тэриллэбит түөлбэ устуоруйатыгар аныгы олох тэтиминэн сайдан иһиитэ арылынна, хаартыскаларынан уонна ол кэмгэ тахсыбыт “Сана олох” хаһыат анал ыстатыйатынан бигэргэтилиннэ. Өбүгэлэрин ытык малларын туһунан сипилии кэпсээтилэр. Ол курдук, куобах суорбан, эр киһи кэтит куһаах кура, 1884 с. чаппараах, үрүн көмүс сервис, улахан тульская сылабаар, ураты оноһуулаах матаарнах, уо.д.а. маллар кичэллээхтик хараллыбытара тутта хараха быраһыллар.

Кулун тутар 15 күнүттэн “Маарыкчаан” ТОС быыстапкатын туруорда.

Бу икки быыстапка кэнниттэн манньык санаага кэллим. Хас биридди ыалга дьонуттан хаалбыт мал-сал бэйэтэ тусла устуоруйалаах, сыаннастардаах буоларын, урукку кэми уонна билигин сайдыыны ситимниир аналлаабын өйдүүр, сыаналыыр кэммит үүмүт уонна өбүгэлэрбит хайдах олоһууларын, кирилэр малларынан сирэйдээн кэлэр кэннээри ылчакка, үүнэр халүөнэбэ тиздэр сорук хас биридди киһи иннигэр туруохтаах. Онон бу быыстапкаларга барыгытын сылдыаргытыгар ынҕарабын, ордук олоһорго олус туһалаах буолуобун саарбахтаабыллар.

Быыстапка үлэ күнүгэр “Утум” норуот дьэтигэр – Чурапчы нэһилиэгин Октябрьскай уулусса 15 А нүмэрдээх дьэтигэр үлэтиир.

Андрей ДЯЧКОВСКАЙ,
дьүүлүүр сүбэ бэрэссэдээтэл.

Култуура

„ТУОЙАБЫН ТӨРӨӨБҮТ
ДОЙДУБУН“

(Ырыаһым В. В. Кузьмин кэриэһигэр эр дьонго ырыа куонкуруһунтан)

Кулун тутар 14 күнүгэр Болтоно нэһилиэгэр улууспут биллиилээх ырыаһыта, Саха өрөспүүбүлүкэтин култууратын туйгуна, Чурапчы нэһилиэгин Бочуоттаах олохтооҕо Василий Васильевич Кузьмин сырдык кэриэһигэр анаммыт эр дьон биридиилээн топорууларыгар анаммыт куонкурус ытылынна. Итиннэ илин эгээр улуустартан барыларыттан, Дьокуускайтан, Горнай улууттан барыта 31 ырыаһыт кыттыыны ылла.

Балаһыанна быһыытынан кыттааччы иккилии ырыаны толордо. Кыйыылаабы быһаарарга аналлаах дьүүлүүр сүбэ Дьокуускайдаагы үрдүк муусука оскуолатын преподавателэ, СӨ үтүөлээх артыыһа Александр Кузьмин, “Туймаада” ансамбыл солиһа, СӨ култууратын туйгуна Серафим Ксенофонов, СӨ култууратын үтүөлээх үлэһитэ, хормейстер Екатерина Лыткина үлэлэтилар.

Куонкуруһу ыытааччылар Болтонотоску Виктор Афанасьевич Саввин аатынан норуот айымньытын дьэтин, олохтоох дьаһалтатын кэлэктииптэре кыттааччыларга, көрөөччүлэргэ усулуобуйаны олус бэркэ тэрийбиттэр—сылаас чэйдээх ас арааһа бэлэмнэммит буфета, уларыттар, сыннаһар хостор үлэлэтилар.

Кыттааччылар саастара араас. Холубур, куонкуруска ырыаһыт быһыытынан кыттыбаттар даҕаны, Амма Алтаныйтан ахсыс кылаас үөрэнээччитэ Дима Неустроев байаһына добуһуослаага, Мэнэ Ханалас Бэдьимэтигэн 67 саастаах мелодист Михаил Санников кытынна.

Дьүүлүүр сүбэ быһаарытынан кыйыылаахтар быһаарылыннылар. Аһал ааттар хаһаайыннара, үс бастыһынар уонна кылаан кыйыылаах ааттаннылар. Аһал ааттар хаһаайыннарынан “Иэйиллээх ырыаһыт” — Амма улуунун Алтаныйтан Василий Неустроев, Дууһа кылын таарыйан — Таатта улуунун Дьохсодонуттан Иннокентий Баснаев, “Кэхтибэт кэрэ куолаһа” — Амма улуунун Алтаныйтан Николай Ковлеков, “Туойабын төрөөбүт дойдубун” — Чурапчы улуунун Болтонотуттан Василий Жирков, “Ылбаҕай ырыаһыт” — Таатта улуунун Кыйытыттан Иван Беляев, “Кэскиллээх ырыаһыт” — Горнай улуунуттан Петр Васильев, “Төрөөбүт дойдуга таптал” — Чурапчы улуунун Сылан нэһилиэгин Улахан Күөл уаастагыттан Федор Трофимов, “Ымылаах ырыаһыт” — Чурапчы улуунун Сыланыйтан Егор Макаров, “Көрөөччү биһирэбилэ” — Чурапчы улуунун Хатылытыттан Егор Захаров, “Василий Кузьмин ырыатын бастын тоһороччу” — Чурапчы улуунун Мугудайыттан Валерий Захаров, “Ырыаҕа таптал” — Чурапчы улуунун Хоптоботуттан Николай Сарыдаев буолулар.

Кылаан кыйыылаабынан Мэнэ Ханалас Төһүлүтүгүн Терентий Егоров “Аһам алааһа” (Анастасия Варламова тыла, мелодията), “Кыйыы күнэ” (Омук Уолун тыла, Степан Васильев мелодията) буолла, Василий Кузьмин дьиз кэргэнэ туруорбут убаһатынан наҕараадаланна. Бастаагы мизэстэни Амма улуунун Алтаныйтан Николай Неустроев “Мин ырыа кэһиилээх кэлиэбим” (Иван Бурцев мелодията), “Үйэтитиэбин үгэстэри” (Мария Герасимова тыла, Владимир Колтовской мелодията) толорон ылла, 20 тыһ. солк. биризмийэлэннэ. Иккис мизэстэ Чурапчы Алабарыттан Иван Хон “Сырдык түүл” (Сайа тыла, Алексей Калининскый мелодията), “Эргиллэһи айыһа, Чурапчы чарана” (Николай Смирников тыла, Федор Гоголев мелодията) ыллаан таһыста, 15 тыһ. солк. биризмийэлэннэ. Үһүс мизэстэ Петр Макаров Дьокуускай куораттан “Бу Лена” (Тимофей Сметанин тыла), “Мин хотугу тиитим” (Петр Тобуруокап тыла, Аркадий Алексеев мелодията) ыллаан буолла, 10 тыһ. солк. биризмийэлэннэ.

Ғала-кэнсизэргэ бэйэлэрин ылбаҕай ырыаларын Серафим Ксенофонов, Василий Кузьмин төрөппүт кыһа Сардана Кузьмина, Болтоноттон балта Ксения Седалищева, Чурапчы нэһилиэгин бэһэрээннэрин хора, 15 кыйыы кынаттаммыт ырыаһыттар бэлэхтэтилар. Бу Сахабыт сиригэр аан бастааһынан эр дьон ортолоругар соботобун ыллаһыһына ытыллыбыт куонкурус үрдүк таһымна барыта бэлиэтэннэ, аныгыскы куонкурус 2022 сылга ытыллара быһаарылынна. Куонкуруһу тэрийээччилэргэ бу дьаһал ытыллыгыгар кемелэстүтүргэ, бириискэ услуонсардаабыттарга Кузьминнар дьиз кэргэн барга махталларын тиздэтилар.

Алексей СЛЕПЦОВ.

ОЛОХХО БАРЫ ӨТТҮНЭН БЭЛЭМНИИЛЛЭР (фоторепортаж)

Хотгодо Чуралчы улуугуар улуус киинин кэнниттэн элбэх нэһилиэнньэлээх нэһилиэгинэн буолар. Нэһилиэккэ баар тэрилтэлэртэн суруйааччы Иван Егорович Федосеев—Доосо аатынан орто оскуола саамай улаханнара. Оскуола дириэктэрэ Михаил Спиридонович Игнатьев ыгырыытынан „Маарыкчаан“ телестудияттан уонна „Сага олох“ хаһыаттан бу оскуола үлэтин-хамнаһын билсэ ыалдьытты сырыттыбыт.

Биһигини оскуола салалтата үөрэ-көтө көрүстэ, эрдэттэн бэлэмнэниллибит анал графигынан бары эбийиэктэрин, үлэлэрин-хамнастарын билиһиннэрдилэр, үөрэнээччилэри кытары көрсүһүннэрдилэр.

Биллэрин курдук, Дирин орто оскуола агро хайыскалаах. Билигин манна 195 оҕо үөрэнэр, 100 үлэһиттээх. Үөрэнэр курпуһа 3 этээстээх. Оскуола сайдан, улаатан испит устуоруйатыттан кылгастык билиһиннэрдэхкэ, аан бастаан 1921 сыл сэттинньи ыйга биер кэмпилиэктээх трудовой оскуола, 1930 сыллаахха начаалынай оскуола аһыллыбыт. 1968 сыллаахха 320 миэстэлээх орто оскуола тутуллубут. 1988 сыллаахха өрөспүүбүлүккэ бастагынан агро хайыскалаах оскуола буолбут. 1992 сылтан „Апробация районных инфраструктур в условиях ДАСШ“ тизмэнэн экспериментальной быһааахка быһыытынан үлэлээбит. 1995 сыл ахсынньы ыйга өрөспүүбүлүкэ Бастагы Президентэ М. Е. Николаев „Барбары“ национальной пуондатын өйбүлүнэн сана таас оскуола тутуллан үлэсэ кирибит.

Бу үөрэх кыһатын уратыта дин үөрэхтэрин бүтэрэллэригэр аттестаты таһынан 8 хайыскага (идэс) сибидиэтэлиэтибэ ылаалара буолар. Ол курдук—„А“, „В“ категориялаах суоптар, „В“, „С“, „Е“ категориялаах тыраахтарыс идэлэрин ыларга бэлэмнииллэр. 18 саастарын туоллаахтарына, бу оскуолаттан ылбыт сибидиэтэлиэтибэлэринэн праваҕа туттарыахтаахтар. Итини таһынан стоплар, истэһиньэ, овощевод, животновод, ЭВМ операторын сибидиэтэлиэтибэлэрэ бэрлэллэллэр. Онон идэни ылар орто анал үөрэх тэрилтэлэригэр үөрэммэккэ эрэ идэ ылар, оскуоланы бүтэрээт, салгыы үлэлиир кыахтаналлар. Бу олус табыгастаах, туһалаах, олоххо үктэнииллэригэр бэлэмнээх, эрэллээх буоларга бастагы хардыы быһыытынан сыаналанар. Итини кизн тутта кэпсэтиилэр, олоххо киллэриигэ хайдах үөрэтэллэрин, матырыйаалынай баазаларын көрдөрдүлэр.

Аан бастаан Кулугур алааска баар кыһынны фермаҕа, мотодромна сырыттыбыт. Типовой хотонго 31 сүөһү турар. Итинтэн 8 ыанар ынахтаахтар, 4 тинэһилээхтэр, 9 тыһаастаахтар, 6 борооскулаахтар. Саха, симменталь, колмогор боруодалар эбит. Билигин төрүү иликтэр эрэри, ынахтар, тинэһилэр уулаахтар дииллэр, кэтэһэллэр. Хотон ыраас, чэбдик, астар-үөллэрэ кыстыгы туоратар баар. Туспа миэстэсэ 10-тан тахса куурусса турар. Икки үлэһиттээхтэр. Ынах төрөөтөбүнэ, улахан кылаас үөрэнээччилэрэ уроктарын аттаран сылдыахтаахтар, сүөһүнү көрөргө, ыырга үөрэниэхтээхтэр. Сайынын Бырыы алааска баар үлэ-сынньалан лаабырыгар фермаҕа таһаарыахтаахтар. Ынах ыылларыгар 2 көһөрүллэ сылдыар (переносной) дойкалаахтар. Ынах сүөһүттэн ураты 5 улахан сылылаахтар, 3 убаһалаахтар.

Бу алааска 2 гектар сиргэ хортуппуйу ыһаллар. Былырыын 7,5 туоннаны ылбыттар. Лаабырдарыгар тепличнэй хаһаайыстыбалаахтар, омурсуну, помидору, моркубу олордоллор. Хаппыыстаны, субөкүлэни ыһаллар. * Хомууртан ылбыттарын кыһын үөрэнээччилэр аһылларыгар тутталлар. Сүөһүлэригэр анаан И. С. Сергеевтин кыттыһан, зеленканы ыһаллар. Ыһыы, хомуур үлэтигэр бэйэлэрин МТЗ тыраахтардара үлэлиир, булуук сеялка, от охор, муньар, пресстиир, о. д. а тизхиньикэлээхтэр. Үөрэнээччилэр бэйэлэрэ үлэлииллэр, ыһыы, хомуйуу, оттоһун ньымаларыгар үөрэнэллэр. Бу күннэргэ овощеводка үөрэнэр оболор рассада олордутун садалаабыттар. Лаабыр баазата сыллата түлсэриллэр, санардыллар. Үөрэнээччилэр

4 сезон устата сынньаналлар, үлэлииллэр.

Автодром хаарын күттэрбиттэр. Бу күннэртэн сылыйдабына, суоп быраабылатын үөрэтиигэ, тизхиньикэни ыһыыга дьарыктаныахтаахтар. Кирилл Пестерев, Владимир Неустроев маассынананы, тыраахтары ыһтан, быраабыланан эргирдэри, миэстэсэ туруорууну көрдөрдүлэр.

Туһунан дьэсэ бизнес-инкубаторга сырыттыбыт. Уруккута тустуу саалатын дьэтин граны ылан, сангардан онорбуттар. Тигинэччи үлэлиир эбит. Столярнай сыахха араас станоктар, истэһиньэ сыахха тигэр, сииги чингэтэр (оверлочнай) маассыаналар, животноводство хохугар микроскоптар, үүт анаалыһын бэрэбизкалаиир оборудованиелар бааллар. Атын да хосторго үөрэтэргэ аналлаах араас оборудованиелар тураллар. 1979 сылтан интэринээт аһыллан үлэлиир, билигин 30 оҕо олодор. Дьэс истиин-тастыын ыраас, олодорго үчүгэй, табыгастаах усуллубуйа тэриллэбитэ тутта биллэр. Быйыл сайын быстах өрөмүөнү ыһыллыттар, электропроводкаларга эргэрбитин уларыппыттар. Иһирдэ туалеттаахтар, санузел үчүгэйдик үлэлиир. Аны сайын хаһытаалынай өрөмүөнү ыһарга былаанныылар.

Оскуолаҕа үөрэҥи таһынан оҕо интеллектуальной, эт-хаан өттүнэн сайдарыгар улахан болҕомто ууруллар. Фермаҕа баран иһэммит, 8-с уонна 1-кы кылаастар хайыһардыы сылдыалларын көрөн, тохтоон кэпсэтибит. Оболор сибидиэтэ салгынына сылдьан улаханньык сэргэхсийбит, үөрбүт-көпүт көрүннээхтэр. Кыралар былдыаһа-былдыаһа кэпсииллэр. Ким аҕата, ким убайа хайыһар ылан бизрбитин кизн тутта этэллэр. Биер дойдулаахтара, олимпийскай чөмлүйүөн Павел Пинигин оскуолаҕа полечитель эбит, 15 хайыһары бэлэхтээбит. Төрөппүттэр оболорулар ылан бизрбиттэр. Онон устуорт бу көрүнгүнэн дьарыктаныыга толору кыахтар үөскээбиттэр.

Тустуу секциятыгар икки бөлөбүнэн 30 оҕо дьарыктанар. Чуралчытаагы интэринээт-оскуола филиалын быһыытынан үлэлииллэр. Павел Титович Пинигин аатынан устуорт саалатыгар дьарыктана сырыттаахтарына тийдибит. Тириэһэр кыра бөлөх нэдиэлэсэ 3-4 төгүт, улахаттар күн аайы дьарыктаналларын кэпсиир. Ерлан Камалов, Ваня Посельская, Айал Эверстов, Лука Далбаев, о. д. а. курдук араас таһымнаах күрэххэ бастаабыт, призердаабыт тустууктардаахтар. Өрөспүүбүлүкэ, Россия таһымнаах ситиһилэммит Герман Попов, Далан Илларионов, Олег Фомин интэринээт-оскуолаҕа кириэн үөрэнэ сылдыаллар, үүнэллэр-сайдаллар.

Муусукаҕа, ырыаҕа дьобурдаах, бадалаах оболор А.В. Посельская аатынан муусукаалынай оскуолаҕа дьарыктаналлар. Биһиги сылдыарбытыгар үчүгү кыра кылаастар уонна улахаттар бөлөхтөрө тустуһунан дьарыктана сылдыаллара бары анал формалаахтар, имигэстэрэ, сатыыллара сүрдээх. Байаанна өрөспүүбүлүкэтээҥи куонкурустар кыайыһылаахтара Дьулус Васильев ооньнуурун, гитаранан ыллыылларын иһиттибит.

Оскуола ааспыт сайын хаһытаалынай өрөмүөнү барбыт. Тастары-истэри сырдык кыраасканан сотуллубут, кабинеттар сырдыктар, аныгы ирдэбилгэ эппиэттиир миэбэллээхтэр. Дириэктэр өрөмүөнү ыһыыга үбүнэн көмөлөспүт улуус салалтатыгар, үөрэх управлениетыгар, төрөппүттэргэ махталын биллэрэр.

Бу кылгас суруйуубар Дирин агрооскуолатын үлэсэ барыта кыайан сырдатыллыбата. Түмүктээн эттэххэ, оскуолаҕа оҕо орто үөрэҥи ыларыгар, тыа сиригэр олоһор идэни ылан, бэлэмнээх тахсарыгар олус үчүгэй усуллубуйа тэриллэбит. Манна Чуралчы улууттан эрэ буолбакка, атын сиртэн кэлэн эмиз үөрэниэххэ сөп. Бааза толору эппиэттиир, интэринээккэ олордоллор. Оскуола кэлэктиибэ кэлэн үөрэнэргитигэр ынырар.

Алексей СЛЕПЦОВ.

2019 — өрөспүүбүлүккэ, улууска Сомоболоһуу сыла

УЛАХАН НЭҢИЛИЭКТЭР БЭСТИБЭЭЛГЭ

бөлөх толоруутугар «Ночь на Ивана Купала» үнүү дүүлүүр субэ хайбалы ылла.

Норуот тылынан уус-уран айымньытын көрүнүр тойугу, чабырбагы, норуот ырыатын, хомуу хото туруорбуттар. Биридилээн кэра куоластаах тойуксуттары, сыты тыллаах чаабы-чыбы чабырбахсыттары дүүлүүр субэ хайбаата. Чабырбахха бири-баар суох чабырбахсылпыт Мария Герасимова — Сэнээрэ хайа да нэһиликкэ иннин биэрбэтэ. Норуот ырыатыгар дабаны туһалаах субэни иһитилэр. Чурапчы нэһилиэгэр Марианна Слепцова салайылаах «Дьурускан» бөлөх хомуска сахалы матыыптары тыһаппытын сэргэтибит. Фольклорга бастынан Сылан нэһилиэгин хомусчута Айтилина Протопопова буолла. Толоруутун таһынан чуолаан, нүмэри туруоруута табыллыбыт дээн бэлиэтэтибит.

Тыйаатыр көрүнүр сыанкалары, миниатюралары, Алабар нэһилиэгэр теневой тыйаатыры сыаналаатыбыт. Үрдүк бааллаахтарынан Сылан, Мугудай нэһиликтэрэ буоллур. Сыланна анал үөрэхтээх исписалиистар, Мугудайга Ярослав Лебедев дээн таааннаах исписалиист баар буоланнар,

Олунньу 26 күнүттэн кулун тутар 12 күнүгэр дээрэ бастакы бөлөххө улуустаабы култуура управлениетын салайааччытын солбуяаччы, СӨ култууратын туйгуна Айтилина Смирникова бэрэссэдээтэллээх дүүлүүр субэ үлэлээтэ. Бастатан туран, хас биридии нэһилиэк дьаһалтатыгар, баһылыктарга, норуот айымньытын дьэстин үлэһиттэригэр, улахан нэһиликтэр шэфтээх тэрилтэлэригэр, нэһилиэк куратордарыгар кэлэрбитигэр-барарбытыгар тырааныспарынан хаачыйбыккытыгар ис сүрэхтэн махталбытын тизэрдэбит.

Бэстибээл түмүгүнэн кэки санаабытын суруйабыт, түмүгү таһаарабыт. Нэһиликтэр бары уопастыбаннай хамсаанынгарын үлэһитин сырдатар быыстапканы сиздэрэйдик, таһымнаахтык туруорбуттар. Хас биридии нэһилиэк презентацияны көнүлүк туруоран, дүүлүүр субэ кэпсээтэ. Үрдүк баалы ылбыт быыстапкалар Сылан, Хатылы, Одьулуун, Мугудай нэһиликтэригэр турдулар. Одьулуун нэһилиэгэ Россияга Тыйаатыр сыла биллэриллэбитинэн, быыстапкатыгар тыйаатыраалынайдык танныбыт дьону киллэрэн биэрбитэ уратытык көһүннэ. Хатылы нэһилиэгэ быыстапкатын Көһөрүллүү мусуойугар туруоран, таба оноһуллубут уран быыстапканы көрдүбүт. Улуус уопастыбаннаһын уонна уопастыбаннай түмсүүлэрин кытары үлэ сүрүннүүр исписалииста, СӨ култууратын туйгуна Мария Дьячковская хас биридии нэһилиэк быыстапкатын көрөн бэлиэтэннэ, сыаналаата, субэ-ама биэрдэ.

Ирдэнэр икки хорү, муусука көрүнүр нүмэрдэри СӨ култууратын үтүөлээх үлэһитэ, өр сыл Чыаппара норуодунай хорун салайыт Екатерина Лытжана көрөн-истэн сыаналаата. Нэһилиэк бары кэриэтэ өрөгөй ырыалаах эбит, ол эрэн үрдүк баалга толорбут нэһиликтэринэн Алабары, Хатылыны, Хоптобону ааттаахха сөп. «Добродоһуу ырыатын» Чурапчы нэһилиэгин бэстибээлин хора дьохуннаахтык толордо. Ол курдук Д.П. Коркин аатынан Чурапчы өрөспүүбүлүкэтээби олимпийскай эрэллэри бэлэмниир орто интэринээт-оскуола, С.К. Макаров аатынан улуустаабы гимназия, «Тулукмаан» оҕо сайдар киинэ, «Хатан» ХЭТ уонна «Ростелеком» кэлэктииптэрэ ыллаан ыйргиттилэр. Хормейстер — Туяра Терехова, концертмейстер — Иннокентий Кондратьев.

Ирдэнэр икки норуодунай үнүүнү уонна хореография көрүнүр нүмэрдэри «Дьээрэнкэй» оҕо үнүү норуодунай ансамбылын хореографтара Иннокентий, Мария Поисеовтар сылдьан көрдүлэр. Улууспут тэрээһинин барытын кизгэтэр, кэрэ көстүүнү бэлэхтиир, инники күөнгэ уктар быланнаах үнүүбүтүнэн Одьулуун нэһилиэгин хореографа Алексей Аржаков туруорбут «Үйгү» үнүүтэ буолар. Бу үнүүнү үлүлүчү үчүгэйдик, бири тэнник, кыраһыабайдык Чурапчы нэһилиэгин «Чолбон» үнүү бөлөбө үнүүлээн бэлэхтэтилэр. Маны тэнэ, Хатылы нэһилиэгин «Күндүл» эдэр ыччат үнүүтүн бөлөбө иккис үрдүк баалы ылла. Хатылы нэһилиэгэр хореограф Елена Заборовская Валентина Дьячковская айар суолун утумнаан, хас да көлүөнэ үнүүбүттэри бэлэмнээн, айымньылаахтык үлэлиир. Одьулуун нэһилиэгэр Алексей Аржаков салайар эрдэтээни үнүүбүттэрэ сана састаапка уларытан, нүмэри толорууларыгар ол билиннэ. «Оһуор» үнүүтэ хас биридии нэһилиэккэ ураты, тус-туска, араас оһуору-бичиги ойуулаан таһаарда. Бири тэн хамсанылаах ыраас үнүүнү Мугудай нэһилиэгин үнүүбүттэрэ көрдөрдүлэр. Ол эрэн, сиздэрэй, үнүүтүгэр дьүөрэлэһэр танас-сап тигиллэн үнүү көстүүмү баара буоллар, энкилэ суох нүмэр буолуо хаалла. Хата, мугудайдар утум үнүүнүт дьобурдаах буоланнар. «Көлүкчээ» оҕо үнүү норуодунай ансамбылын быстыбат ситимэ хаалан, быһаан таһаарда. Дүүлүүр субэ көрүүтүгэр толоруутунан ыарахан, саамай түргэн хамсанылаах, күдэхтээх үнүүнэн Хоптобо нэһилиэгин «Тэтим» үнүү бөлөбүн

толоруутугар «Оһуор» үнүүтэ буолла. Манна дээн эттэххэ, СӨ култууратын туйгуннара Валентина, Аял Новгородовтар үнүүлэри туруораннар, Дириннэ биһиги профессионал бумара көстөр, ыраас, кэрэ үнүүлэри көрдүбүт.

Драматическай айымньытан быһа тардан, монологу аабыны нэһиликтэр үксэ тутуһан бэлэмнээбиттэр. аҕыйах нэһилиэк прозаттан быһа тардан ааһан, баала намтаата. Хас да нэһилиэк Күкүр Уһуу талбыт. Сылан нэһилиэгин ааһааччыта Семен Ноговицын Д.К. Сивцев — Суорун Омоллоон «Күөх Көппө» комедиятыттан Күөх Көппө монологу таһыччы үчүгэйдик тизирдэн, 5 баалы ылары ситистэ.

Өрөспүүбүлүкэбитигэр уонна улуустуугар Сомоболоһуу сыла биллэриллэн, бэстибээл хамыһыһыатын быһаарытынан, бири ирдэнэр нүмэринэн чурапчылы матыыптаах оһуохай кирибэтэ. Үс нэһилиэк балаһыанньаны тутуспаака, атын оһуохайы таһаарыта түмүк сыаналарыгар эмиз охсуулаах буолла. Бары нэһиликтэртэн толоруутунан дабаны, хамсанытынан дабаны бастын оһуохайдытынан Алабар нэһилиэгиттэн Елена Тотонова ааттанна. Кырдык, чурапчылы оһуохайы киһи ылла дабаны мээһэ таһаарбат, хамсаныта дабаны ураты. Хоптобо нэһилиэгиттэн Мотрена Анемподистова, Хатылы нэһилиэгиттэн Марфа Чичигинарова, Чурапчыттан Мария Заболоцкая биһирэннилэр.

Кылгастык бэстибээл биридии көрүннэригэр тохтуоха. Муусука көрүнүр биридилээн уонна бөлөбүнэн толоруу баар. Одьулуун нэһилиэгэр «Саһарба» эдэр ийэлэр вокальнай бөлөбө Николай Сибириков ырыатын толорбута хас биридиибитигэр астыныһыны, дуоһуууну бэлэхтээтэ. Бэйэ-бэйэлэригэр куоластарынан сөп түбэһэр, тас көстүүлэринэн дабаны дьүөрэлэһэр ырыаһыт «Кырптар бэстибээлгэ саамай үрдүк баалы ылары ситистилэр. Хатылы нэһилиэгин кэнсизрин «Ситим» эр дьон ансамбыла кизгэтибээн кизгэттэ. Хатылылар кулууптара суобунан, төһө дабаны үспуорт саалатыгар оонньоотоллор, бу ансамбыл бири бастын нүмэринэн сыаналанна. Биридилээн ырыаһыттарга Алабар нэһилиэгиттэн доһлоһутар куолаһы Рустам Слепцову, Мугудай нэһилиэгиттэн дүүлүүр субэ кутун тулут Иннокентий Юмшановы, Сылан нэһилиэгиттэн кылыһахтаах куолас Саманта Беляеваны ааттыбыт.

Хореография көрүнүр биридии көнүл үнүүнү туруораннар сир-сир зайы араас нүмэрдэри көрдүбүт. Ол эрэн, бу көрүнүгэ саамай үрдүк бааллаах Сылан нэһилиэгин аныгылыы үнүүтэ буолла. Эдэркээн уоллаах кыыс Петр Иванов, Алина Слепцова тэн-тэнник хамсанан киһини тардар, умсугутар үнүүнү туруорбуттар. Маны тэнэ, «Чолбон»

чэлчэкигэ суох көрүнү кыайа-хото туттулар.

Оригинальнай жанрга буффонада, пантомима, клоунада, пародия курдук ыарахан көрүннэри сыаналаатыбыт. Туйгун баалы Хатылы нэһилиэгин «Хатыламат хатылылар» көр-күлүү бөлөбө ыһыан ылла. Ирина Слепцова салайааччылаах бөлөх пародия курдук чэлчэкигэ суох көрүнүгэ легенда-ырыаһыты, рок-н-ролл королеватын Тина Тернери үтүктэн, көрөөччүлэри барыларын быара суох ытта.

Ыччат субкултууратыгар брейк-данс, рэп, хип-хоп үнүү, фристайл курдук көрүннэр бэстибээлгэ сэргэхситтилэр. Манна брейк-данс үнүүнэн сыланнар эмиз инники күөнгэ табыстылар. Одьулуун нэһилиэгэр Егор Мучин дээн эдэр рэпери сэргэтибит. Рэби астытык толорорун таһынан, ырыатын эмиз бэйэтэ суруйар эбит. Чурапчы үнүүтүт ыччата эмиз кэрэхсэбиллээх нүмэри туруоран, нэһилиэгин чизгин хопоонноохтук көмүскээтэ.

Дүүлүүр субэ кэнсизри туруорууга, режиссерскай партитураба, сценарийга, бырагыраамеба, уокка-көөккэ, тыаска-ууска, ыһааччы үлэтигэр, быыстапкаба бэйэтин компетентнай сыанатын туруорда.

Манна дабатан эттэххэ, идэлээх хормейстердар, хореографтар нэһиликкэ барытыгар баар буолбатахтар. Оннук нэһиликтэр быһы-хайаһаһы булан, бу көрүнүгэ уус-уран самодетельноска кыттыан бадалаах, таааннаах дьонго усулуобуйаны тэрийэ сатыыллар. Сүрүн төһүү күүһүнэн үөрэбири эйгэтигэр үлэлиир муусука, үнүү куруһуоктарын салайааччылар буолаллар. Ол иһин нэһиликтэрбитигэр ырыа, үнүү таһыма сылан сүл үрдээн иһэрин бэлиэтиэххэ тустаах.

Хаачыстыбаннай, таһымнаах кэнсизр туара, хас биридии көрөөччү хараба туолара — кыттааччыга анаан тигиллэбит көстүүмтэн тутулуктааба мэлдьэбэ суох. Ону үгүс баһылык табаккы өйдөөн, үнүү, ырыа бөлөхтөрүн, далбар хотугтары сиздэрэйтэн сиздэрэй таһаһынан-саһынан толору симээбиттэрэ кэнэбэситин бары тэрээһиннэргэ барытыгар кэрэ көстүүнү бэлэхтиэ дээн саарбахтаабаппыт.

«Айхаллан, Чурапчы!» уус-уран самодетельность бэстибээлин бастакы бөлөбөр уопсайа 1750 киһи кытына, 518 көрөөччү сэргээтэ. Ол курдук, 4,77 баалы ылан Сылан нэһилиэгэ бастакы, 4,59 баалланан Чурапчы нэһилиэгэ иккис, 4,53 баалланан Алабар нэһилиэгэ үһүс миэстэ буоллур.

Мария ВАСИЛЬЕВА,
дүүлүүр субэ чилиэнэ,
бэстибээл сэкирэтээрэ.

Илья МОНАСТЫРЕВ хаартыскаба түһэриитэ.

Махталынан ахтар салайааччыбыт

Быйыл олунньу 13 күнүгэр бииһи ытыктыыр, таптыыр салайааччыбыт, ара баһылыкпыт, Саха өрөспүүбүлүкэтин тыатын хаһаайыстыбатын үтүөлээх үлэһитэ, Саха өрөспүүбүлүкэтин Бочуоттаах олохтооҕо Алексей Алексеевич Шадрин 90 сылын туолла.

Алексей Алексеевич төрөөбүт улуунун инники сайдыытыгар олобун, үлэтин бүтүннүү анаабыт оройуон биir бөдөн салайааччыта буолар. Кини үлэтин Чурапчытаагы педучилищени бүтэрэн берэн, ыраах Усуйаана оройуонугар учууталынан саҕалаабыта. Ол кэнниттэн дойдутугар төннөн кэлэн, партия ханна анаабытынан таһаарылаахтык үлэлээбитэ.

Норуот хаһаайыстыбатын хайа да салаатыгар ананнар, салайааччы быһытынан тэрлэтэ, оройуон инники сайдыытын өтө көрөн, кизн далааһыннаахтык, чопчуламыт былаанынан үлэни тэрийэн, үлэһиттэрин түмэн уонна үлэлиир усуллубуйаны тупсарыга эрэ буолбакка, үлэһиттэр олохтор, сынныанар усуллубуйаларын болломто киинигэр тутан үлэлээн ааспытта. Ол курдук кылгастык ахтан аастааха, Чурапчытаагы «Сельхозтехника» холбоһук (кэлин РТП дизен ааттаммыта) салайааччынан үлэлээбит 9 сылын устата Нидылигэ толору хааччыллылаах, икки этээстээх икки дьиэни, усулпорт сааланы, дьыссааты туттаран, улууска кэлим таас тутууну саҕалаабыта. 1982-1986 сылларга РАПО (сельхозуправление) сөбүстүн бэрэссэдээтэлинэн үлэлиир кэмигэр кураанна үгүстүк тэбиллэр Чурапчы усуллубуйатын учуоттаан, ытыллар политиканы өйөөн, оройуон улахан фермаларыгар кормосахтарын туттарбыта 1986-1987 улахан кураан сылларыгар уопастыбеннай сүөһүнү сүтүгэ суох иитиигэ төһүү буолбута. УКС (халытаалынай тутуу управлениета) сирин анатан, сана хонтуоратын гараастаан, хочуолунайдаан туттарбыта уонна ол кэмнэргэ тыа сиригэр чааһынай дьиэни тутууга анал үбүлээһин көрүллэн, араас тутуу матырыйаалынан хааччыйан,

дьиэни туттааччыларга улахан көмөнү оморбуттара. Салгыы 1995-1997 сылларга улуустаагы пенсионнай управление начаалынньыгынан ананан, буоларын курдук, эмиз гараастаах сана хонтуора, үлэһиттэр олохтор 4 квартиралар тоһору хааччыллылаах дьиэлэрин туттаран, үлэһиттэр махталларын ылыан ылбыта.

Онтон 1997 сыллаахха оройуон быыбардааччыларын итэҕалларын ылан, Чурапчы улуунун баһылыгынан талыллыбыта. Бу кэмнэ төһө да 68 сааһыгар сырыттар, оройуонун туһугар туох баар билиитин, өйүн-санаатын, мунньуммут уопутун ууран, төһө да үп-харчы кырыымчык, инники сайдыы чопчулана сатыыр быһыык кэмэ буоллар, сөптөөх хайысханы тутуһан, улуустут бүтүннү сайдыытыгар олугу уурбута.

Үлэтин сүрүн болломтотун тыа хаһаайыстыбатын өрө көтөҕүүгэ, тыа ыала бигэ туруктаах буолуутугар уурбута. Өрөспүүбүлүкэ Бастагы Президеңэ М.Е. Николаев 1996 сыллаахха улууска кэлэ сылдьан, сорбутааһа-переработка систиэмэтигэр хаһаайыстыбалары кытта кытыгас кэпэрэтииптэри тэрийэргэ сүбэлээбитэ, өйүүрүн биллэрбитэ. Ол кэм туһунан очотообуга эт-үүт кэмбинээтин дириэктэринэн үлэлиир олохтор, билигин Чурапчы улуунун баһылыга Андрей Тимофеевич Ноговицын бу курдук ахтар: «1997 сыллаахха улуустутугар сана баһылыгынан талыллыбыт Алексей Алексеевич Шадрин үлэтин бу хамсааһыны тэрийэргэ саҕалаабыта. Ыам ыйын 3 күнүгэр кэпэрэтиипи тэрийи маннайгы тэрээһинин мунньаҕа буолбута. Ол мунньахха кэпэрэтиип устастаа биһэргэммитэ, пави кээмэйэ быһаарыллыбыта, салапта талыллыбыта. Мунньах уурааҕа Ыам ыйын 6 күнүгэр улуус баһылыга Алексей Алексеевич анал дьаһалынан биһэргэммитэ». Ол кэмтэн сабыллыбыт «Чурапчы» ТХПК үлэтэ-хамнаһа бүгүн өрөспүүбүлүкэ, Россия тас өттүгэр тийэ биллэн, барыбыт кизн тутууга буолла тыа хаһаайыстыбатын бордодууксуйатын онорооччуларга көмө-

тирэх улуустут инники сайдыытын түстэһэн кэллэ.

Үөһэттэн үп-харчы өттүнэн өйөбүт суох кэмигэр Алексей Алексеевич улуус буддьүөтүн кииннээһиннэ, былааннааһынна, улуус иһиттэн киирэр үпкэ болломтотун күннэтэ уураа. Үлэтин биir сүрүн хайысхатынан хочуолунайдары убаҕас оттука көһөрүү буолбута. Ол кэмнэ В.И. Новгородов салайааччылаах ОДКХ кэлэтиибэ кылгас кэм иһигэр кизн далааһыннаах үлэни ыттаннар, тымныларынан аатырбыт охчуолалар, кулууптар, хонтуоралар, уопсай дьыллар сыллыаннар, олохтор-үлэлиир усуллубуйа тупсубута. Чурапчыларга ыра санаабыт буолбут баһыһабыт тутуутун норуот дьокутаата Альбина Иннокентьевна Поиссеевалыын үлэлэһэн, АЛРОСА генеральнай дириэктэрэ Вячеслав Анатольевич Штыровтан көмө үбү ыланнар саҕалаабытара. Салгыы Бырабыыталыстыба бэрэссэдээтэлэ Василий Михайлович Власовы кытта үлэлэһэн, бастагы уочарата тутуллубута. Ис суоллары оноруу баар кыахтарга тирээбизэн ытыллыбыта. Улахан туруорсуу, тэрээһин үлэ түмүгэр Мындааһы суолун тутууга түмүктэммитэ, Дирин-Хадаар, Чурапчы-Сылан суолларын тутуулар саҕаламмытара. 2000 сылтан саҕаламмыт «Үтүө дьыала» хамсааһыны чурапчылар биir бастагынан өйөөбүттэрэ. Нэһилиэк баһылыктарын кытта биirгэ үлэлэһэн, бу сылларга нэһиликтэр аайы араас социальнай эбийиэктэр үлэсэ киирбиттэрэ, муосталар, быһыттар тутуллубуттара.

Алексей Алексеевич уопастыбаннай бэрэздэги харыстааһынна тустаах салаалары, тэрлэтэ салайааччыларын биirгэ түмэн, араас хайысхалаах үлэни сүрүннэспитэ. Ол курдук, көмө быһыытынан улуус киинин тэрлэтэлэрин үлэһиттэрэ, тырааныспардара анал графигынан дьуһуурустубаҕа тахсыылаа олохтоммута.

Бииһи, кинини кытта биir кэмнэ улуус дьаһалтатыгар үлэлээн

васпыт исписэлиистэр, ол кэмнэри күндүтүк саныыбыт, түмүстэрбит эрэ салайааччыбытын өрүү махтал тылларынан ахтабыт. Алексей Алексеевич тэрээһиннээх, дьаһаллаах, олус судургу, ол эрэри ирдэбиллээх, эппит тылыгар турар биir бастын салайааччы этэ. Салайааччы быһыытынан хаһан да ыга-түүрэ сылдыбат, бэркиһэттэбинэ «Оо аата сүрүн да бу киһи» диэн сана аллайара. Куруук эдэрдэр диэн санаттан сана идэһэлэри ирдирэ. Алексей Алексеевич бэйэтин тула эдэр исписэлиистэри түмэн, үлэсэ такайбыта, элбэххэ үөрэппитэ, инники хардыларыгар суол аспыта.

Дьаһалтабыт аппарата дьобус, чопчу эбэһинэстэрдээх буолан, түмсүүлээхтик, биir улахан дьыа кэргэн курдук эйэлээхтик үлэлээн аасыппыт. Уопсай дьыала туһугар ким да туора турбат, ким тугу сатырынан, кимнээх туох баарынан хардарыта бэйэ-бэйэбитин өйөһөн үлэлээбиппит.

Евдокия ОКОРОКОВА.

Биһиэхэ суруйаллар

ПЛАТОН ОЙУНУСКАЙ УОННА ОЛОНХО

Саха билинни литэрэтиирэтин төрүттээбит Платон Алексеевич Ойуунускай литэрэтиирэ бары жанрыгар илиитэ тийээн, талаана тахсан, хочуонайдыы чочуллан, тыла-өһө иччилэнэн, этиитэ эрчимирэн, аабааччыны абылыырдыы, итэҕэтиилээхтик, тийимтиэтик айан-суруйан хаалларбытын бары бэркэ билэбит, умсугуйан аабабыт, саргы санаа үлэстэбит. Ол туһунан кини өссө Томскайга үөрэнэ сылдьан, истин доһоругар Максим Аммосовка суруйтаалаабыт суруктарыгар бэлиэтээн ааһар. Манна кини суруйар: «Наше индивидуальное прошлое, богатое поэзией... хранится в народных сказках, с каждым годом, с каждым днем теряющих свою первоистинную прелесть из-за современных бездарностей, хотя нельзя отрицать, чтобы дух народа нового времени не оказался и в сказках. Сказка – это поэтическая история и родное евангелие с древних дней до наших, передерганное на разный лад и вкус каждого более или менее даровитого индивида».

Очотообу кэмнэргэ бу сказка диэн литэрэтиирэ термининэн норуот тылынан уус-уран айымньытын, сүрүннээн олонхону ааттыылларын көрөбүт. Ол да иһин Платон Ойуунускай олонхоһо уһулуччу суолтаны биэрбитэ. Кини ытык-мааны Таатта сиригэр төрөөбүт, улаппыт буолан, иитилибит эйгэтинэн кыра сааһыттан устар ууну сомоболуурустубулаах-өстөөх, истэ олохтор курдук ыппам ырыалаах-тойуктаах. Абыс-тобус сааһыттан ынырыыга сылдьар ырыаһыт, олонхотун, остуоруйаһыт. Ийэтэ Дьэбдэкиэй. Дьүлэй уһултан төрүттээх Уйбаан Унаарап кыһаа эбит. Бу Унаараптар дириң силистээх-мутуктаах, ураты талааннаах кэрээбэт кэпсээһинэ киирбит, тохтор тойукка туойуллубут, аатырыахтарын аатырбыт, чугас-ыраах сүрөһүрүт, кизнник биллэр-көстөр удьуор харапы аймах-билэ дьон. Кыра Былатыан

эһэтигэр, таайдарыгар сайылыыр эбит. Онно эһэтэ батыһыннара сылдьан, сизнигар сиздэрэй сэхэннэри, омуннаах остуоруйалары сэхэргир идэлээбэ. Ол туһунан сизнэ Ойуунускай «Соломон муударай» кэпсээнигэр киллэрэн, эһэтин үйэтитэр. «Эһэм Уйбаан Унаарап туутун кэрийэ сылдьан: «Хайа, доһор, сынныаһахпыт дуу?» – диэн тиргэтин, тымтайын сиргэ уурбута, күн устугар хөхсүнэн олохтута» уонна Соломон-муударай туһунан кэпсээбитин ытыктабыллаахтык ахтар.

Истин ийэтэ Дьэбдэкиэй, очотообу дьон-сэргэ ахтарынан, лоп-бааччы оттомноох саҕалаах, кинини кытта кэпсэттэбинэ, устар ууну сомоболууру уус-уран тыллаах-өстөөх дьахтар эбит. Оннообор хайбал тылын мээһэ ыһыктыбат, 700 сүөһүлээх дуулаҕа баяй абабалара, кулуба Нээстэр Былатыанабыс Силэписил кийиитин саныы-саныы хайыыр, астынан сана аллайар эбит. Ол да иһин Ойуунускайга бэйэтин айбыт абатын аатынан Былатыан диэн сүрэхтээбиттэрэ ылбычча буолбатах. Бу Ойуун уһун дьон-сэргэтэ Хаҥаластан хааннаах. Кэрээкээн ойуунтан төрүттээх буоланнар, ураты ыраас, сырдык көстүүлээх, киһиттэн эрэ кыраһыабай буолар эбиттэр. Билэр дьон кэпсииллэринэн, Платон Алексеевич дьуһунунэн да ийэтигэр маарынныра, ийэтин сайдам сабыдыала, үөрэппит үөрэҕэ да ураты күүстээбэ.

Доһоругар Максимна кини норуот тылынан, уус-уран айымньыта сарсынны сайдыыбыт сорбото буоларын, ону харах харатын курдук харыстыыр наадалааһын, салгыы сайыннаар, сийили чинчийэр үлэ тэтимнээхтик барыахтааһын тоһоболон, чопчу бэлиэтиир. Бэл, бу суругуттан сылыктаан көрдөххө, сааһылаан санарар саха тылын өһүн сүөгэйэ, килбиэннээх кэрэтэ («Первоистинная прелесть») өссө Ойуунускай үйэтин саҕаттан күн аайы «күрэнэ,

көбүрүү» турарыттан хомойорун, хоргутарын этэр.

Саха норуодунай суруйааччыта Дмитрий Кононович Сивцев-Суорун Омоллоон: «Ойуунускай улуу олонхотун Табаахырап охчуолатыгар уһуттарбыт, илбистээх тойугу туойарга, имэннээх тылы этэргэ эттиин-хааннын эрчиллэн үөскээбит киһи буолуохтаах», – диэн бэлиэтээбитэ. Ол да иһин кини «отут суол олонхоттон оһоһуллубут» «Дьулуруйар Ньургун Боотур» олонхотунан үс саха үйэттэн үйэҕэ, көлүөнэттэн көлүөнэҕэ илдьэ кэлбит сүдү баайын, көмүс кылаатын аан дойдуга аатырдыбыта, өлбөт-сүппэт үйэлээбитэ.

Платон Алексеевич Ойуунускай олонхо туһунан «Якутская сказка (олонхо), ее сюжет и содержание» диэн улахан научнай үлэтэ 1927 сыллаахха «Саха кэскилэ» научнай-чинчийэр уопастыба таһаарытынан күн сирин көрбүтэ. Мантан көстөрүн курдук, кини сахаттан бастагы эпосовед, олонхону чинчийээччи-учуонай буолар. Үлэ тутулуттан сылыктаахха, бу историческай, этнографическай хабааннаах. Ол аата кини эдэр чинчийээччилэргэ ыллыктаах сүбэ-ама кэриэтэ, олонхону тыл-өс эрэ өттүнэн буолбакка, историческай, философскай, социологическай наукаларга тирээбизэн, кизнник, чинчий чинчийэр суол баарын бэлиэтээбит.

Түмүктээн эттэххэ, Платон Алексеевич Ойуунускай билинни саха литэрэтиирэтигэр аныгы олонхо айыллан тахсыахтааһар бигэ эрэглээбэ. Ол да иһин, кини эмиз холобур курдук көрдөрөн, «Кыһыл Ойуун» олонхо-тойугу айан, аабааччыга хаалларбыта элбэби этэр, кэскили кэпсири.

Егор ВИНУКОВ,
философия наукатын хандьыдаата, доцент.

Болбойун

АМГА 2019
ЫНҢЫРЫ

Быйыл сайын Амга улуугуар ытыллар
Тыа сирин ыспартыбынай ооньууларыгар
Чурапчы хамаандата кыайарын туугуар
биһиги, КУМИ тэрилтэтин кэлэктиибэ, биир

күннээх хамнаспытын бизрдибит. Бу банымы
салгыы өйүүрүтүгүр ынырабыт. Улууспут
хамаандата ооньууларга ситиһилээхтик
кыттарыгар бары күүс-көмө буолуобун дьэ
ынырабыт.

КУМИ тэрилтэтин кэлэктиибэ.

РЕКВИЗИТЫ
Наименование
ОО «Совет Ветеранов»
Банк: АКБ
«Алмазэргиэнбанк» АО
БИК 049805770
КПП 143001001
ИНН 1430011158
Р/С 40703810102080000026

ОБЪЯВЛЕНИЕ

Объявлен конкурсный отбор с 15
марта по 5 апреля 2019 г.
на участие по мероприятиям:

1. «Субсидирование части расходов субъектов малого и среднего предпринимательства, занятых производством местной продукции».
 2. «Субсидирование части затрат субъектов социального предпринимательства в Республике Саха (Якутия)».
- Конкурсный отбор проводится в соответствии с разделом 7 условий и порядка оказания государственной поддержки субъектам малого и

среднего предпринимательства, утвержденный
приказом Министерства предпринимательства,
торговли и туризма Республики Саха (Якутия)
«Развитие предпринимательства в Республике
Саха (Якутия) от 25 февраля 2019 г. №П-35/од.

Копии приказов образец заявления и
анкеты, а также условия и порядок конкурсного
отбора можете найти на официальном портале
малого и среднего предпринимательства
Республики Саха (Якутия) — www.portal.b14.ru или обратиться в обособленное
подразделение ГКУ РС(Я) «Центра поддержки
предпринимательства РС (Я)» в Чурапчинском
районе.

Прием документов принимаются по адресу:
с Чурапча, ул. Ленина 41, кабинет 208.
Справки по телефону: 8-800-100-58-80
С. Е. АТЛАСОВА, заведующая ОП.

МАХТАНАБЫТ

Тапталлаах таайбыт, эһэбит
Дьяковская Гаврил Егорович бу дьыл
олунньу 18 күнүгэр ыарахан ыарыттан
олохтон туораата.

Күндү кинибитин сүтэрбит ыарахан
күннэрбитигэр күүс-көмө, өйбүл-тирэх
буолбут дьоммутугар суоппар Юрий
Васильевич Федоровка, Болугур нэһилиэтин
дьаһалтатын баһылыгар Анна Николаевна
Флегонтоваба, дьаһалта испислиһтар-
гар, ыкса ыалларыгар Сергей Сергеевич
Кузьминна, Мотрена Михайловна
Дьяковскаяба, Болугур нэһилиэтин
кырдыабастарын Сэбизтин түмсүүтүгэр,
Соповьев нэһилиэтин кырдыабастарын
түмсүүтүн салайааччытыгар Анатолий
Николаевич Христофоровка, биһигэ
үлэлээбит табаарыстарыгар, доһотторугар
махталбытын тиздэбит.

Бука бары чэгиэн, доруобай буолун.
Балтылара, бырааттара, сизинэрэ.

Күндү кэргэним, абабыт, эһэбит, хос
эһэбит, Түөйэ учаастагы олохтоо,о,
колхуос, солхуос төһүү үлэһитэ
НОВГОРОДОВ Василий Васильевич
бу дьыл кулун тутар 16 күнүгэр ыарахан
ыарыттан олохтон туораабытын курутуян
туран, аймактарыгар, биһигэ дьонугар
иһитиннэрэбит.

Кэргэнэ, оҕолоро, биһигэ
төрөөбүттэрэ уонна кинилэр дьиз
кэргэттэрэ.

Кутурбаннарын тиздэллэр:
- Новгородов Василий Васильевич
олохтон туораабытын кэргэнигэр
Христина Никитичнаба, оҕолоругар,
сизинэригэр, хос сизинэригэр Чурапчыттан
Монастыревтар.

Хадаар нэһилиэтин олохтоо
ДЯЧКОВСКАЯ Александра Дмитриевна
ыарахан ыарыттан олохтон туораабытын
кутурбаннарын тиздэллэр.

- Дьяковская Александра Дмитриевна
олохтон туораабытын тапталлаах кэргэнигэр,
биһигэ төрөөбүт убайдарыгар Иннокентий
Васильевич Дьяковскаяга, оҕолоругар,
күйүлтигэр, сизинигэр, биһигэ төрөөбүттэригэр,
аймактарыгар, кинилэр дьиз кэргэттэригэр
Михайловтар, Сивцевтар дьиз кэргэттэрэ.

- Тапталлаах балтылара Дьяковская
Александра Дмитриевна олохтон

STOMATOLOGIA V_KITAE

8-914-277-88-06
ДЗЕРЖИНСКОГО 28/4, КАБ 3015

БИЛГЭРИИЛЭР/ОБЪЯВЛЕНИЯ

Иван Егорович Новгородов аатыгар бэриллибит,
байыаннай билэат сүтүтүнэн дьинэ суорунан
аабыллар.

Дьокуускай куорат олохтоо,о, убаастыыр
күтүөлүт

ТИМОФЕЕВ Анатолий Васильевич
олохтон туораабытын кэргэнигэр, улахан
адымьитигэр Диана Гаврильевна Ефимоваба,
уолугар Прокопийга дириг кутурбаммытын
тиздэбит.

Балтылара, бырааттара.

Мэнэ Ханалас улуунун Томтор нэһилиэтин
олохтоо,о, элбэх оҕо ийэтэ

НОГОВИЦЫНА Клара Васильевна
олохтон туораабытын оҕолоругар, кэргэнигэр,
биһигэ төрөөбүт адымьигэр, Чакыр орто
оскуолатын дириэктэригэр Александра Васильевна
Неустроеваба, кини дьиз кэргэнигэр, чугас
аймактарыгар дириг кутурбаммытын тиздэбит.

Үөрэх үлэһиттэрин профсойууһун
кэмитиэтэ, үөрэх управлениета.

туораабытын кэргэнигэр Иннокентий
Васильевичка, уолаттарыгар Айталга, Димаба,
биһигэ төрөөбүттэригэр, аймактарыгар
Титовтар, Тарасовтар, Портнягиннар.

- Дьяковская Александра Дмитриевна
олохтон туораабытын кэргэнигэр
Иннокентий Васильевичка, уолаттарыгар
Айталга, Димаба, биһигэ төрөөбүттэригэр,
аймактарыгар Чурапчыттан кырдыабаас адымьы
Катиримс, Крайниковтар, Илларионовтар,
Дьокуускайтан Зинаида, Василий
Илларионовтар.

Прокуратура иһитиннэрэр

Улуустаабы прокуратура 2018
сыллаабы үлэтин түмүктэрэ

Саха Өрөспүүбүлүкэтин прокуратурагыгар сыл айы ытыллар кустукур
2018 сыллаабы түмүгүнэн, Чурапчы улуунун прокуратурагыгар (улахан уонна орто
прокуратуралар быыстарыгар) үлэтэ бастыкынан аабыллыбыт.

Чурапчы улуунун прокуратурагыгар 6 киһи үлэтир: прокурор — Иван
Васильевич Ядреев, кини солбуйааччыта — Вячеслав Викторович Андреев, икки
көмөлөһөөччүтэ — Елена Максимовна Колесова уонна Егор Егорович Павлов,
исписалиис — Аграфена Николаевна Новгородова уонна суоптар — Александр
Сергеевич Фомин. 2018 сыла кинилэри таһынан прокурор көмөлөһөөччүтүнэн
Майя Владимировна Никифорова уонна Альбина Руслановна Постникова
үлэлээбиттэрэ.

Улуус прокурора Иван Васильевич Ядреев бу дуоһунаска үлэлээбитэ ахсыс
сыла буолла. Бу иһинэ Дьокуускай куорат, Өймөкөөн, Мириңэй улуустарыгар
уонна өрөспүүбүлүкэ прокуратурагыгар үлэлээбитэ, юстиция сүбэһитэ, 3-с
истигэлэниэх “Сокуонна бэриниһэ” наһараадалаах.

Уопсай сыл түмүгүнэн прокуратура федерация сокуонун араначчылыыр
үлэтигэр 2100 кэригэ сокуону кэһи булуллубут, олохтон 1200 тахсата дьон
быраабын кемүскүүр эйгэсэ, 625 экономикага уонна 100-тэн тахса айылҕа
харыстабылыгар сыйыаннаах. Уопсайа 1200-тэн албах прокурор мизэтинэн
380 дуоһунастаах сирэй дисциплинарнай эппизитинэскэ тартылыннылар. 152
салайааччы административнай эппизитинэскэ ыстарааптанна, 9 холубунай
дьыала тэриллинэ.

Ол курдук, ааспыт сыл прокуратура 4 тэрилтэ үлэһиттэригэр хамнастарын
төлөөбөттөрүн иһин үлэлэспитигэр 86 киһи бырааба кемүскэннэ. 5 мөл. 300
тыһ. солкубай хамнас төлөннө. Ону тэнэ, Россия Үлэ кодексатын элбэх
балаһыанналарын кэһитэ, ол иһигэр хамнас алын кээмэйин тутуспат буолуута,
төрүөтэ суох болдьохтоох үлэ дуоһабын түһэрситэ уонна да атын кэһиллэр
булуллан туоратыллынылар.

Чурапчыга өлүүлээн тутуу өттүгэр прокуратура сыл айы улахан болломтону
уураар. 2017-2018 сыллар түмүктэринэн “Макрос” ХЭТ тутулуубатах 7 дьизиттэн
5 дьизэ тутуллан киирдэ. Итинэн прокуратура үлэтин оруола улахан. 2017
сыллаахха тэрилтэ дириэктэра сууттанан, икки сыла көңүлэ быһыллыбыта.
2019 сыллаахха бүтэһик икки дьиз тутуллан бүтүөхтээх. Ону тэнэ, “Итин” пуонда
15 квартиралаах дьиктин эмиэ сатаан туттаатар пуонда бэрэссэдээтэлэ эмиэ
ууслуубунайдык 2 сыла көңүлүн быһарга сууттанна. Быйыл дьизтин тутан
бүтэриэхтээх дьиз күһэйиһинэ.

Чурапчытаабы батэриннэригэ үлэһитин сокуоннаа суохтук олоор
ведомственай дьиктэн үүрбүтүгэр прокуратура бэрэбизэктин түмүгүнэн эмиэ
холубунай дьыала тэриллинэ.

Прокуратура суука түһэрибт ирдэбиллэринэн 15 пенсионерга уопсайа
345 тыһ. солкубай төлөмөтөх кыраныысса таһыгар сылдыбыт айаннарын
харчыта төлөннө.

Прокуратура инбэлииттэр, үлэтэ суохтар бырааптара көүмчүлэммитигэр
болломтотун уурбута.

2018 сыллаахха бэрэбизэктэ түмүгүнэн Чурапчы нэһилиэгэр прокурор
бэрэбизэктин түмүгүнэн 4 маһаһыһага ас-үөл сыаната 3-8 бырыһыан
кычхабыта.

20-тэн тахса оҕо,о булгуччулаах дистансеризация ытыллыктаагар
прокуратура мизэни ылан, сокуон кэһитэ туораага, балаһына эбии быраастары
Дьокуускай куораттан ыныран, толору дистансеризацияны ытта.

Элбэх оҕо,ооо ыаллар эмиэ прокуратуранан кемүскэнэллэр. Ол курдук,
билиһини туругунан элбэх оҕо,ооо ыалга боско сирэ биэри үлэтэ Чурапчы
прокуратурага 2016 сыла суут көңүө дьаһалталага эбэһинэс сүтэрбитинэн
барар. 2019 сыла ити үлэ түмүктэниэхтээх.

2018 сыла биһигэ элбэх оҕо,ооо ыал сайабылыаннаһынан прокуратура
эмиэ суут көңүө уота-күөһэ суох бэриллибит учаастага уоту тардар эбэһинэһи
Чурапчы нэһилиэтин дьаһалтатыгар сүктэрдэ.

Чурапчы прокуратурага тахса сулуусалара сокуону тутуһалларыгар эмиэ
болломтотун уураар. Хас да лицензията суох таксист ыстырааптанна, 2 дьон
оҕо,ооо кутталлаах өнөнү онорбут таксист РФ Холубунай кодексын 238 ыст.
чинчилэринэн сууттанна.

Суоп өттүгэр прокуратура эмиэ элбэх мизэни ылан, Чурапчы нэһилиэтин
иһигэр 11 суол ончулунна, хас да сиринэн суоп батэһэлэрэ турдулар. “Халыма”
Федеральнай суолга суоп ыйылыара барыта сахалыы тыһынан хатыланна.

Чурапчы прокуратурага Саха өрөспүүбүлүкэтин прокурорун ыйыһынан
хас биһиги хоччулунай тохтооһунугар, хас биһиги уот арахаһыныгар
административнай ыстараап мизэтин ылла, ол түмүгэр итиник саахаллар
ахсааннара арыйаата. Анаардас 2018 сыллаахха 21 хаһаайына суох уот
лиһиһэтэ уонна трансформатор бас билиһэ ытылыһа, ол саахал кычыырын
мэктиэтэ буолуктаах.

Буддьүөт харчытын сизинин көрдөөһүннэ прокуратура күн айы үлэтир.
Ол курдук, 2018 сыллаахха прокуратуранан 3 буддьүөт харчыта уоруллубутугар
холубунай дьыала көбүтүннэ. Коррупцияны да кытары охсуһуу мөтөөбөт.
2018 сыллаахха Чурапчы прокуратурагыгар киллэриһитинэн “Хайахсыт нэһилиэгэ”
МТ баһылыга коррупцияны кытары охсуһуу сокуонун тутуспакка, дохуотун-
ороскуотун туһунан өчкүөтүн түһэрбэккэ, дуоһунаһыттан уһулунна. Маны
таһынан өссө биһигэ соллоорох олохтоох салайыны дуоһунастаах сирэйэ байэтин
чаһынан тэрилтэ арынан, бэйэтэ бэйэтин кытары дуоһагар түһэрсэн, харчы
сизэн оҕороро булуллан, прокуратура матырыйаалынан дьыалаһанан сууттанна.

Айылҕа харыстабылыгар ойуур баһаара тахсыбатыгар, бөбү таһыны
кытары сизээстээх элбэх мизэ ытылыһа. Холбурар, биһигэ нэһилиэк баһылыга
суһаллык дьонун ойуур баһаарын умулларыга таһаарбатагар, баһаар
изнэ улаапытыгар улахан ыстараапка мизэһэллэнэ. Түмүгэр ойуур баһаара
умуруорулунна.

2018 сыла Чурапчы улуугуар буруй таһыма 17.7 % намтаан турар, (158
буруйга дьиз), онтон буруй арыһыта иллэрээ сыллаабыга тэниэтээххэ,
улаатан 86.4 % буолан турар. Итинэн прокуратура буруй кытары охсуһуу
салайар уорган буоларынан улахан оруоллаах. 2018 сыллаахха биһигэ да
холубунай дьыала сууттан төһүүбэтэ, 83 % холубунай дьыала болдьобун
иһигэр сизээстийэллэнэ.

Прокуратура үлэтин сүрүн сыала дьиз сокуону тутуһуута көтөбүллэрэ буолар.
Сокуоннас көтөбүллэригэр биһигэ сүрүн боллоруоһа - дьон бэйэтин быраабын
билиэхтээбэ буолар. Ити үлэ чэрчитинэн прокуратура 180-ча сонуннаах уонна
125-тэ сокуону быһаарар матырыйааллары таһаарда, дьону кытары көрүстэ.

Биһигэ турар, билигин да Чурапчы прокуратурагыгар иһигэр турар
быһаарыллыбатах боллуростар элбэхтэр. Ону прокуратура быһаанынан
олоһуран, биһигэ-биһигэ быһаарар үлэтин салгыы да ытыһаба дьиз эрэннэрэбит.

Чурапчы улуунун прокуратурага иллээх-эйлээх кэлэктииптээх. Наһаала
айы үлэһиттэр атын быраабы араначчылыыр уорганнар үлэһиттэрин кытары
волейбол оһуһуулар. Үлэһиттэр төрөөбүт күннэригэр кэлэктииптан сэмэй балэх
туттарыллар. Сайынын кэлэктиип дьиз кэргэттэрин кытары айылҕаба тахсарын
сөбүлүүр.

Иван Васильевич ЯДРЕЕВ,
Чурапчы улуунун прокурора юстиция сүбэһитэ.

Кылаабынай эрдэктэр - Л.В. ГОРОХОВА,
Кылаабынай эрдэктэри солбуйааччы - Е.Г. МАКАРИНСКАЯ,
Эппизитиер сакэрэтээр, сурук отдела - А.Н. ЗАХАРОВА,
Экэниэмикэ, тыа хаһаайыстыбатын отдела - А.М. СЛЕПЦОВ,
Кэрэспэдиһиннар - С.А. ЖЕНДРИНСКЭЙ, М.В. ПЕТРОВА,
Таһааччы - Л.К. ПОПОВА,
Бэчээттээһини - Ф.А. ПРОТОДЬЯКОНОВ.

Тэрийэн таһаарааччылар: СР
Правительства, Чурапчы улуунун
“Саһа олох” редакция-издательской
холбоһук автономнай учреждение,
Российской Федерации, Рекомендатор
СР управлениытар 2012 с. кулун тутар
15 күнүгэр регистрациламмыт нүөмэрэ
- ПИ №Ту14-0238.

Редакция, издатель
аадырыһа: 678670, Чурапчы
сэл., Карл Маркс уул., 26 “а”.
Телефоннарбыт: редактор
- 41-332, суоптар - 41-255,
41-358. E-mail: sanaoloh@
mail.ru, сайт: sanaoloh.ru,
Instagram: @sanaoloh

Бэчээтэ саһааһа: № 20 (11577)
Кээмэйэ: 1,5 бэч. ливис
Ахсаана 1350. Хаһааһа сыаната: 10

Даттар сурууруулар саһаа редактор
таһаарыһа: ливис саһаа редактор
бэчээтэ: сурууруулар таһаары
кэрэспэдиһиннар эппизитиер прс:
бэчээтэ